

VELKOMMEN TIL SPORET I GAMST SØENGE

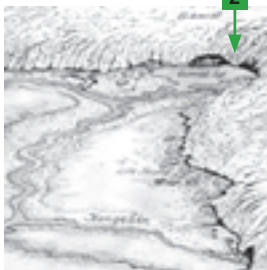
Der er mulighed for at følge tre ruter, der alle starter ved Lyngbakkerne på Andst stations parkering. Grøn rute (Lyngbakketuren) er 0,8 km. Blå rute er 2,0 km. Rød rute er 4,3 km ud til den vestligste folderkasse. Turen kan evt. herfra gå tilbage ad landevejen (2,6 km). Numre på kortet henviser til nedenstående tekst.

1 TUNNELDALEN MED ANDST BÆK

Landskabet ved Store Andst er skabt under sidste istid – Weichel istiden, som sluttede for 12.000 år siden. Isen kom fra østsiden og stoppede netop i området her omkring. Gennem årtusinder har isen bevæget sig frem og tilbage, som følge af varme og kolde perioder. Under isen er der dels sket aflejring af sten og jord (moræne), her er Lyngbakkerne skabt. Dels har smeltevandsfloder skabt tunneldale. I sådan én løber Andst Bæk.

2 FØRSTE KIG MOD SØENGENE

Forestil dig en kæmpemæssig ismur tårne sig op på stedet her. Under istiden var der indimellem nogle varmere perioder. Det bevirkede at isen fra de store gletschere begyndte at smelte. Enorme vandmasser og isblokke fossede ud og skyllede sten, grus og jord med sig ud mod vest. Det er på den måde, at søengeene er skabt.

3 UDKIG FRA TOPPEN AF LYNGBAKKERNE

Lige efter sidste istid dannede der sig en stor sø i dalstrøget. Igennem de næste mange tusinde år var søens bredder eftertragtede af jægerstenalderens folk. Oldtidens sø var et samlet vandspejl og en del større end de spredte søer, der nu kan ses.

Ved Søengevej, tæt ved søens nordøstlige bred, er der fundet redskaber af flint, dyreknogeter og tak fra blandt andet elg og rensdyr. Fundene går helt tilbage til 9-10.000 år før Kristi fødsel. Også senere perioder af jægerstenalderen og tidlig bondestenalder (4.000 f. Kr.) er påvist flere steder i området.

4 KILDE TIL KONGEÅEN

I den lille skov findes en lille kilde – prøv at finde den, men gå forsigtigt. Vandet fra kilden løber til i Søenge-området og herfra videre til Kongeåen.

5 PINTOHESTE OG HJORTEHOLD

Hos Stald Shamrock er man med i avlssamarbejdet omkring Pintoheste – også kaldet "indianerheste". Pinto er en farvebetegnelse – en bestemt måde at være broget på. Ofte er det små heste, men netop her man kan være heldig at se en af de store.

Se mere på www.shamrock-music.dk

I indhegningen på den anden side af vejen kan man ofte se hjorte.

6 KIG TIL ÅLØB

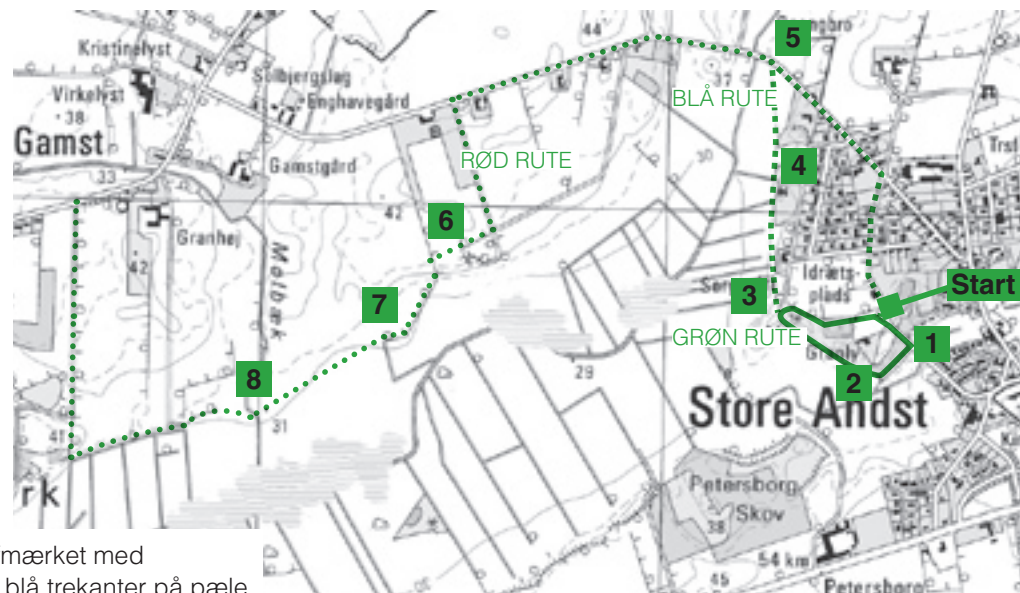
Om vinteren vil man tydeligt kunne se det snoede åløb for Gamst Å mellem søerne fra stedet her.

7 LÆHEGN

Uden læhegn ville vinden i Danmark være meget kraftigere!! Læhegnet her er et 3-rækket løvtræshegn med mange forskellige træer og buske. Hegnet giver ly til vildtet og skåner vintersæden mod kulde.

8 GAMSTGÅRD

Her ved broen over Møllebæk, skal berettes om Gamstgård, der ligger lidt længere opstrøms. Den tidligere gård på stedet var præstegård for Andst og Gesten pastorat gennem århundreder. Her har Frederik den 2. i 1588 overnattet på sin vej til Ribe, og ved den lejlighed beordrede han sin lensmand Caspar Markdanner til at udstyre Andst Kirke med det specielle løgformede lanternespir – opført 1592. Præsterne på Gamstgård siges ofte at have benyttet robåd, når de skulle ned at prædike i kirken i Andst.

Se efter
de gule folderkasser

Ruten er på sporet afmærket med
hhv. grønne, røde og blå trekanter på pæle

FUGLELIV

Søengene er et yndet hjemsted og fourageringsområde for mange fuglearter – svaner, ænder og gæs holder til i store flokke om vinteren. Af ynglefugle kan man blandt andet få øje på lille lappedykker, blishøne, grønbenet rørhøne, vand-rikse og knopsvane. Fiskehejren ses hyppigt ligesom musvåge, rørhøg og rød glente er at finde.

PLANTER

Før Gamst Sø blev genskabt i 2005 udgjorde kulturprægede enge størstedelen af arealet i området. Plantesammen-sætningen på engene var præget af mange års intensiv drift. I dag må engene ikke længere omlægges, og der må hverken gødes eller sprøjtes. Til gengæld må der gerne græsses og tages høslæt på engene. Det kan være med til at sikre, at engene ikke gror til, og dermed give plads til sjældne plantearter.

Kugle-museurt

Den sjældne Kugle-museurt (*Filago vulgaris*) vil være at finde undervejs. Blomstrer i juli og august. Hører til kurveblomst-familien. Et-årig. Navnet Museurt kan måske hentyde til plantens bløde hår, der gør den "muse-agtig" at røre ved. Frøene spirer i sandet, gerne lidt bar, men næringsrig jord.

Tagrør

Planten hører til græs-familien. Tagrør er almindelig overalt i landet ved søer og vandhuller. Tagrør kan blive op til 4 m høj og er den største danske græsart. Stæreflokkene på træk ynder at lande i tagrør, når de har danset i luften – det såkaldte sort sol. Det er tagrør som anvendes til stråtage.

KORTSIGNATURER - RUTEKORT

	Levende hegn		Jorddige
	Skrænt		Sti
	Jernbane		Markvej
	Vej		Grøn rute
	Rød rute		Blå rute

4 Henvisning til forklaring

© Kort & Matrikelstyrelsen (G. 21-01)

Sporet i Gamst Søenge, starter i Landsbyen Store Andst, som ligger ca. 15 km vest for Kolding. Den grønne firkant viser udsnit svarende til rutekortet på indersiderne

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du er gæst på lodsejerens private ejendom, som har åbnet sporet for færdsel til fods.

Cykel og knallert forbudt. Ridning tilladt på mark- og skovveje, men ikke på trampestierne.

Sporet er delvis trampestier, og derfor kan årstiden og planternes vækst påvirke passagen.

Gummistøvler kan være nødvendige.

Sporet er etableret i samarbejde med en gruppe entusiaster og Andst Borgerforening.

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:

Amtsrådsforeningen · Danmarks Naturfredningsforening
Dansk Skovforening · Friluftsrådet · Landbrugsraadet
Landdistrikternes Fællesråd · Skov- og Naturstyrelsen
Støttet med tilskud fra tips- og lottomidler til friluftslivet

Tekst: Mona Ammitzbøll og naturvejleder Mette B. Johnsen
Forsidetegning: Mona Ammitzbøll

Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
Landbrugsraadet, Axeltorv 3, 1609 København V
Telefon 33 39 40 00 · Fax 33 39 41 61

WWW.SPOR.DK

SPOR0275 · Søs Jensen · 7/2006

Sporet i Gamst Søenge

SPOR I
LANDSKABET